

NEDERLANDSE GESCHIEDENIS 1800-2000

Eddie van Roon, *Een vaderland met vele gezichten. Nederland in de roerige jaren 1830-1831* (Hilversum 2022), Verloren, 288 blz., €30,-

De periode na het uitbreken van de 'Belgische opstand' in de zomer van 1830 is de geschiedenisboeken ingegaan als een tijd van hysterisch Nederlands nationalisme. Eddie van Roon stelt dat we dat beeld vooral te danken hebben aan een groep van ongeveer 700 studenten die

zich aanmeldden om vrijwillig dienst te doen in het leger. Vervolgens beschrijft hij hoe mobilisatie van een leger van bijna 90.000 soldaten de hele Nederlandse samenleving raakte. Van Roon concludeert dat verschillen in religie, sociaaleconomische status en regio bepalend waren voor de reacties onder de bevolking. In een reeks lezenswaardige korte geschiedenissen uit alle delen van het land schildert hij de uiteenlopende reacties op de pogingen om de Belgen weer in het gareel te brengen, van het vurige nationalisme van de studenten tot de notabelen die in hun stadjes dienstweigerars de hand boven het hoofd hielden.

Jan J.B. Kuipers, *De vlucht naar boven. Tegen-culturen in Nederland in de jaren zestig en zeventig* (Zutphen 2023), Walburg Pers, 296 blz., €29,99

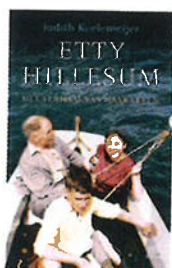
In *De vlucht naar boven* presenteert Jan Kuipers een lange optocht van mensen die in de jaren '60 en '70 op zoek waren naar iets hogers, een 'idee van instant-bevrijding'. Geïllustreerd met mooie foto's komen in vogelvlucht veel geijkte

voorbeelden van 'tegencultuur' langs, van nozems via hippies naar de kraakbeweging. Vertegenwoordigers van die tegencultuur veranderden volgens Kuipers de samenleving, al blijft onduidelijk hoe, wanneer en in welke mate. Kuipers wil niet alleen nostalgie, maar ook inzicht in schaduwkanten bieden. Toch eindigt het boek bij de ondergang van 'de vlucht naar boven', belichaamd door de 'hipsters' die nergens bij willen horen. Misschien verhuult de notie 'tegencultuur' uiteindelijk meer dan ze zichtbaar maakt. Om te begrijpen hoe de naoorlogse samenleving veranderde moeten we juist verder kijken dan jongeren en excentrieke acties.

Annemieke van Drenth, *De ontdekking van het speciale kind. Over de negentiende-eeuwse Idiotenschool van dominee Van Koetsveld* (Amsterdam 2022), Amsterdam University Press, 240 blz., €31,99

Onderwijs ging in de 19de eeuw een steeds belangrijker plaats innemen in de Nederlandse samenleving. Daardoor veranderde het leven van kinderen die in Nederland opgroeiden, maar ook de manier waarop er naar ze werd gekeken. Het verschil tussen kinderen die wel en niet meekwamen op school ging bijvoorbeeld zwaarder wegen. Annemieke van Drenth analyseert in *De ontdekking van het speciale kind* de gevolgen voor zulke kinderen. Ze doet dat aan de hand van

de geschiedenis van de 'Idiotenschool' die dominee Cornelis van Koetsveld in 1855 in Den Haag begon. Van Koetsveld en zijn medestanders beschouwden het afwijken van de norm niet als een ziekte, maar als gevolg van een stokkende ontwikkeling. Zijn school groeide uit tot een instelling waar 'idioten' gestimuleerd werden om zich alsnog te ontplooiën. Na verloop van tijd bood de school ook zorg en konden kinderen er wonen. Van Drenth analyseert genuanceerd de veranderende kijk op de ontwikkeling van kinderen en de inzet van mensen rondom de school van Van Koetsveld. Het resultaat is geen makkelijk te lezen verhaal, maar levert wel een schat aan inzichten op. De 'zorgende macht' van de mensen die deze kinderen aanmoedigen om zichzelf te ontplooiën bereikte veel goeds, maar kon ook dwingend aanwezig zijn in hun levens.

Judith Koelemeijer, *Etty Hillesum. Het verhaal van haar leven* (Amsterdam 2022), Balans, 574 blz., €34,95

De postume publicatie van *Het verstoorde leven* in 1981 maakte Etty Hillesum op slag beroemd. Het boek bevatte een selectie teksten uit het dagboek dat de jonge Joodse vrouw van 1941 tot haar deportatie naar Auschwitz in 1943 bijhield.

Het verstoorde leven toonde een vrouw die tijdens de bezetting openhartig schreef over haar hoop, twijfels en geloof, maar ook over alledaagse gebeurtenissen, vriendschappen en ruzies. Met deze biografie wil Judith Koelemeijer dichterbij de persoon Etty Hillesum komen. Ze heeft kosten nog moeite gespaard om materiaal te vinden dat licht op Hillesums spaarzaam gedocumenteerd leven kan werpen. Het boek neemt de dagboekteksten en brieven als uitgangspunt en volgt het spoor terug naar de geschiedenis van haar ouders, broers en de Amsterdamse kringen waarin ze verkeerde. Koelewijn schetst ook de soms schrille contrasten tussen de Duitse bezetting en persoonlijke ervaringen. Terwijl Hillesum vol was van de relatie die ze aanging met haar therapeut, vonden ook de Februaristaking en de eerste deportaties plaats. Ook Hillesum raakte steeds meer verstrikt in de gevolgen van de Jodenvervolgung. Eerst in haar dagelijks leven, vervolgens als administratief medewerker van de Joodse Raad in kamp Westerbork. De levenslustige vrouw die Koelemeijer knap portretteert, werd in 1943 vermoord in Auschwitz.

Niek Miedema, Jan Schilt en Joos Kat, *Een lange eeuw idealisme. Uitgeverij Wereldbibliotheek van 1905 tot 2015* (Amsterdam 2022), Wereldbibliotheek, 512 blz., €79,99

In 1905 nam de Amsterdamse intellectueel Leo Simons een opmerkelijk initiatief. Met zijn 'Wereldbibliotheek' wilde hij mensen die tot dan toe van 'hoge' literatuur verstoken waren gebleven, betaalbare boeken bieden.